

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. V. Quo sensu verum sit, Facienti quod in se est, Deus non denegat
Gratiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

CONTROVERSIA V.

Quo sensu verum sit: Facienti quod in se est, Deus non denegat Gratiā.

perunt auxilium sufficiens ad credendum actū supernaturali: nam *fides est ex auditu*, ad Rom. 10. & sine fide est impossibile salvari: ergo non appareat, quomodo accipiant sufficiens auxilium ad consequendam salutem. Imprimis autem

Advertendum est, ex illis Scripturæ testimonijs, quibus Christus dicitur mortuus pro omnibus, redemisse omnes, &c. non plus evinci, quam de Infantibus paulò antè dictum est, nempe esse proviſum illis generali quadam providentiā. Verum Theologi ex proprijs principijs vterius procedunt, & pro adultis ratione præditis, volunt esse parata auxilia interna, nec posse vllum illorum sine propria culpa carere vitā æternā propter solum originale, adeoque quemvis adultum vel consequi beatitudinem supernaturalem, vel damnari ex personali & proprio peccato. Ratio huius est, quia suppositā redemptione Christi universali omnium, & etiam voluntate Dei providendi omnibus iuxta capacitatem suam, aliter circa adultos ac circa parvulos philosophandum est, ut post alios notat Suarez hic n. 8. quia adulti evaserunt capaces propriæ præparationis & dispositionis ad participandam Christi redemptionem, & hæc ab illis exigitur: ergo ut dicatur Christus illis promeruisse auxilia sufficientia, quæ non possunt per causas secundas impediri, cū immediate procurentur & infundantur à Deo, debent ea accipere, alioquin non rectè dicerentur à Scriptura *inexhaustibiles*.

768. Est autem explicatu nonnihil difficile, quomodo respectu omnium Infidelium hoc verificetur. Quidni enim possint aliqui mori, postquam aliquantisper servarunt legem Dei circa materias graves per actus merè naturales quoad substantiam, antequam actum supernaturalem fidei elicerent, cujus nullam occasionem habuerunt: ergo tales carebunt æternā beatitudine supernaturali, nec tamen ad penas inferni damnabuntur: ergo parvulis accensebuntur.

769. Dicendum est 3. In omnium Infidelium adultorum potestate morali constitutum est, ut æternum salventur. Ita cum S. Thoma Theologi. Colligitur imprimis ex Jo: 1. *Illuminat omnem hominem*. subintelligendo, nisi ipse sponte ponat obicem. Item ex varijs exemplis, quæ paulò post ex S. Scriptura referemus. Deinde traditur à SS. PP. præsertim Prospero lib. 2. de vocat. Gent. c. 16. qui cū descripsisset externas & internas gratias, quibus vocantur, subiungit. *Quæ opulatio per innumeros modos, sive occultos sive manifestos, omnibus adhibetur, & quod à multis repudiatur, ipsorum est nequitia, quod à multis suscipitur, gratia est divinæ & voluntatis humanæ.* S. Dionysius de Celesti Hierarch. c. 9. Divini, inquit, luminis pelagus paratum semper est, & paret omnibus ad participandum.

Difficultati in contrarium allatæ satisfiet explicando celebre illud effatum Theologicum. *Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam.* Sit ergo

Axioma hoc potest habere diversos sensus, & omnes quidem veros, sed non omnes sufficienti ad præsens institutum. Omnis pluribus quæ videri possunt apud Ripaldam 10. 1. de ente supernaturali. d. 20.

770. Prima Expositio est P. Ripaldæ, quod habenti sufficientia principia naturalia ad opus honestum, semper adiunt antecedenter etiam principia supernaturalia, ita ut homo simul eliciat duos actus, vnum naturalem, alterum supernaturalem, nec possit alterum ab altero seungere.

Contra hanc explicationem est primò, quia sententia asserens huiusmodi concomitantiam actus naturalis cum supernaturali, commutiter à Theologis non approbatur. Certè, ut verum id esset, nunquam credam in mentem venisse illis qui primi hoc axioma usurparunt.

Contra est. 2. Quia vel esset sensus, quod facienti duos illos actus, Deus non denegat Gratiā ad actum supernaturalem: & sic evaderet sensus manifestè nugatorius, ac identicus, ut ex terminis apparet; Vel esset sensus: facienti homini actum naturalem, Deus non denegat gratiam ad eliciendum actum supernaturalem, & sic actus naturalis haberet prioritatem naturæ respectu actus supernaturalis, quod nec Ripalda admittit.

771. Secunda explicatio est aliorum, sensum illius axiomatis esse, quod homini habenti omnia requisita ad eliciendum actum naturalem honestum, Deus defacto semper offerat vires sufficientes ad eliciendum actum supernaturalem loco naturalis.

Sed contra. Hoc modo illud axioma non explicatur, sed in aliud mutatur. Sensus enim esset: Homini habenti vires ad actum naturalem, Deus dat gratiam ad actum supernaturalem: Axioma autem dicit; *Facienti*: non; *potenti facere*.

772. Tertia explicatio est P. Esparza lib. 4. de Grat. q. 7. Art. 1. ad. 4. sensum esse, quod homini adhibenti conatum, qui sufficeret ad producendum actum naturalem, si non offerretur Gratia, Deus offerat concursum ad actum supernaturalem. Conanti, inquit, quantum est in se, ut laudabiliter viatur objectorum aliarumque causarum naturalium occurrere impellentibus ad bonum morale, Deus non denegat prævenientem Gratiā supernaturalem, vi cuius conatus alioqui futuri naturales NB. ac inanes, evadant intrinsecè supernaturales. Hanc explicationem ego non capio. Nam, ut taceam, quod non videatur coherere cū alia ejusdem Auctoris doctrina, quod actus omnis supernaturalis habeat objectum formale supernaturale, non attingibile ab actu naturali, hoc inquam,

N u 3

quam,

quam, præterito, quid quæso est ille conatus? non potest esse aliud quam aliquis actus. Quæro: vel est actus naturalis, vel supernaturalis: si primum, coincidit hæc explicatio cum prima: si secundum, coincidit cum secunda.

773. Deinde, ille conatus debet consistere in aliquo actu voluntatis rationalis, ut patet ex verbis hujus auctoris. Quæro, ex quali cognitione procedat? an ex naturali? atqui cognitio naturalis non sufficit, ut Deus possit loco actus seu conatus naturalis, determinare ad actum supernaturalem voluntatis, nam hæc præsupponit cognitionem supernaturalem: ergo vel ponetur ille conatus naturalis solus, vel Gratia intrinsecè supernaturalis præveniens infundetur pro signo posteriore naturæ ad illum conatum naturalem, & si homo cooperetur, conjungat actum supernaturalem cum naturali: ergo non faciet gratia, ut conatus illi alioquin futuri naturales, evadant supernaturales, sed ut conjungantur cum naturalibus: & gratia sic erit pedissequa ad opus naturale, quod tamen ibidem negat Esparza.

774. Quarta explicatio aliorum, quam etiam approbat P. Esparza, est: Facienti quod in se est viribus gratiæ, quam jam habet, Deus non denegat aliam Gratiam ad alios actus supernaturales.

Sed contra est. Quia licet hoc sit verissimum, nisi tamen axioma alium sensum habeat, non servit ad explicandum, quomodo sit in potestate hominis adulti infidelis, habere primam gratiam supernaturalem, quæ defacto multis non datur, quia scilicet non fecerunt quod in se erat: ergo hoc quod est: *facere quod in se est*; sonat aliquid prævium & præcedens ipsam acceptionem primæ gratiæ supernaturalis: hoc autem non potest esse nisi actus intrinsecè & quoad substantiam naturalis: ergo actui naturali debet aliquo modo adscribi posse potestas proxima & expedita habendi (vi præsentis Decreti divini) gratiam intrinsecè supernaturalem: quamvis negari non debeat, etiam illum actum naturalem intrinsecè, esse supernaturalem extrinsecè, quatenus procedit ex cognitione naturali congrua, collata per merita Christi, ut infra declarabitur.

775. Dicendum igitur est, & insistendum communi intellectui axiomatis: Homini per actus naturales aliquandiu servanti Legem Naturalem, Deus ex sua Bonitate infallibiliter providebit Gratiam supernaturalem, moraliter ac proximè sufficientem ad consequendam salutem, si illi homo velit cooperari. Non est autem sensus, quasi illa naturalis observantia sit conditio sine qua non conferretur Gratia supernaturalis: certum enim est, quod Deus multis etiam non observantibus legem naturalem, ex sua infinita misericordia offerat hujusmodi Gratiam supernaturalem. Sensus ergo solum est, quod homini sic observanti nunquam gratiam denegat. Ita plurimi DD. quos refert & sequitur P. Suarez, Lessius, Lugo, Arriaga, Oviedo, Pallavicinus. Est autem im-

primis S. Thomæ q. 14. de Verit. 4. 11. ad 1. dicens: *Si aliquis in sylvis nutritus, ductum rationis naturalis sequeretur in appetitu boni & fugâ mali, certissime est tenendum, quod Deus ei vel per internam inspirationem revelaret necessaria, vel ad eum præceptorem dirigeret.* & alibi in 2. dist. 28. q. 7m. 4. 4. ad 4. dicit: *etiam ad fidem habendam aliquis se præparare potest per id quod in ratione naturali est: unde dicitur, quod si quis in barbaris nationibus quod in se est facit, Deus sibi revelabit illud, quod est necessarium ad salutem, vel inspirando, vel doctorem mittendo.* Hæc S. Thomas, cujus rei exempla non desunt in sacris litteris, Act. 8. Misit Deus ad Eunuchum Philippum, & quidem miraculosè. Act. 10. Misit Deus Petrum ad Cornelium. Act. 16. Succurrit Deus Macedonijs &c.

Remanet tamen adhuc aliqua dissensio inter auctores circa modum, quo observatio illa naturalis mandatorum conducatur ad obtinendum auxilium supernaturale.

776. Prima Sententia est, Infidelem per illos actus mereri de congruo auxilium supernaturale: & quidem aliqui eò progressi sunt, ut dixerint, illa opera naturalia fieri sine vlla gratia per Christum. Verum hæc sententia non potest tolerari post Trident. sess. 6. c. 5. dicens, initium justificationis sumi à vocatione Dei, qui nullis præcedentibus meritis Deus hominem excitat. Itaque P. Vasquez & cum eo quidam alij dicunt, illud meritum de congruo procedere ex gratia per Christum, quæ non est supernaturalis quoad substantiam & intrinsecè, sed tantum extrinsecè: de quoad modum. Hanc sententiam rejiciemus cap. seq.

777. Secunda Sententia est, illa operaturalia solum conducere indirectè & negativè, removendo prohibens, hoc est, removendo peccatum, quod si poneretur, posset esse impedimento Gratia fidei. Ita Suarez lib. 4. c. 17. n. 3. & Lugo & alij.

Sed contra est. Nisi enim ipsa positiva bonitas & laudabilitas actus aliquo modo condant, aut attendatur à Deo, sed præcisè hoc quod est: *Non esse positum peccatum*: sequeretur, eodem modo fore denique conferendam Gratiam supernaturalem, si quis dormiendo, vel per summam inconsiderantiam peccata gravia evitaret: sic autem non explicaretur: *Facienti quod in se est*, quibus sanè verbis aliqua laudabilis actio indicatur.

778. Confirmatur ex verbis S. Pauli, à quibus axioma illud fundatur, dicit enim Apostolus, inexcusabiles esse philosophos gentiles, quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, & gratias egerunt: atqui hoc verum plus est, quam præcisè non peccasse; & sonat manifestè positivam conducentiam, quam habuisset glorificatio & gratiarum actio ad consequendam gratiam supernaturalem vtilem ad salutem.

779. Tertia Sententia est, quam indicant nec improbat P. Arriaga d. 41. s. 4. n. 17. S. ybi nar-

zine. hominem per illos actus naturales promereri de congruo non quidem donum aliquod supernaturale, sed aliquod naturale physicum, scilicet, talem rerum cursum ac dispositionem, ex qua incidat ille homo in predicatorem fidei, cuius auditioni est à Deo annexa Gratia supernaturalis proximè sufficiens ad fidem.

Sed contra est. quia vel hac sententia vult, quod Deus pro premio det præcisè illam colloca-tionem in talibus circumstantiis, in quibus audiat prædicatorem, vel vult, quod Deus pro premio ponat in talibus circumstantiis & procuret prædicationem auditionemque ut connexam per suum decretum cum auxilio supernaturali. Si dicatur primum, contra est: quia illæ circumstantiæ, se-clusâ connexionem cum auxilio supernaturali, nul-lo modo sunt estimabiles: ergo non sunt præ-mium; ne quidem merito naturali proportiona-tum. Si dicatur secundum, jam tribuitur actibus naturalibus vis merendi aliquod auxilium super-naturale, quod tamen hac sententia vult decli-nare.

Confirmatur. Hac ratione posset etiam ad-mitti, quod actu merè naturali possem de con-gruo, immò & de condigno mereri mortem in il-lis circumstantiis in quibus mors esset connexa cum gratia finali: est enim mors secundum se spectata aliquid merè naturale: & tamen omnes supponunt mortem ut connexam hic & nunc cum ista Gratia, non posse esse premium actus na-turalis, nempe quia involuit donum perseveran-tiæ finalis.

780. Quarta explicatio est P. VVadingi de Iur. d. 4. dub. 7. n. 64. opera naturalia condu-cere tanquam removens prohibens, hoc est, fa-ciendo ut homo non sit difficilis ad consentien-dum gratiæ supernaturali. Hac explicatio ostendit quidem, quomodo bona opera naturalia possint conducere ad salutem, & non per modum meriti, sed non bene accommodatur axiomatici de quo agimus. Deus enim facienti quod in se est, daret infallibiliter gratiam supernaturalem, etiam si homo per opera naturalia nullam facilitatem in-duisset. Deinde si æquivalentem facilitatem ex naturali indole & complexione habuisset, si ta-men nulla opera bona posuisset, non hoc ipso in-fallibiliter gratiam acciperet: ergo Deus non attendit præcisè talem facilitatem.

781. Quinta explicatio est, quam obiter indicat P. Lessius Opusc. de efficacia Grat. in appendi-ce ad decimum cap. n. 33. & ex professo tradit Card. Pallavicinus, his verbis. *Quamvis, inquit, opera illa nempe facta ante primum auxilium supernaturale disponens ad fidem non habeant congruitatem meriti in ordine ad premium supernaturale in eo sensu, ut vel totaliter vel partialiter commensurentur cum illo, habent tamen aliam congruitatem, quæ in eo sita est, primò quidem quod congruum est Deo, uti sua liberalitate, elevando genus humanum ad maxi-mum bonum: & hac congruitas fundatur in ipsa bo-nitate divina, & nullo modo in merito nostro. Rur-*

sus congruum est Deo, ut quando non vult omnes pro-ximè elevare ad tale bonum, seligat potius illos, qui secundum suas vires melius operantur, non quia id ipsi mereantur positivè, sed quia congruum est Deo, seligere potius meliores quam minus bonos. Eodem modo si Rex ex sua humanitate vellet ducere uxorem aliquam ex privatis subditis, congruum esset, ut eligeret melius moratam, non quia femina illa per tales mores meruisset connubium regium, sed quia suppositâ illâ liberalitate decreta in genere, prudenter ager Rex, si meliorem se-ligat in illa classe. Porro ad hanc congruitatem defecto infallibiliter attendendam, vult Pallavici-nus cum alijs RR. teneri Deum ex pacto cum Chri-sto inito, ut infra declarabitur.

782. Hanc doctrinam reipsâ veram esse existimo. Opus tamen est majore declaratione, ne videatur nimium recedere à communi sensu Theologorum, qui in nostris operibus moralibus non agnoverunt hactenus aliam congruitatem in ordine ad obtinendum aliquem favorem præter-quam Meriti, aut Removens prohibens. Cum er-go ratio meriti non possit in operibus naturali-bus admitti in ordine ad gratiam supernaturalem obtinendam, reducenda est omnis congruitas il-lorum operum ad remotionem prohibentis seu impedimenti.

Quod attinet ad exemplum Regis, illud non videtur esse ad rem; reverâ enim virtutes mo-rales famina etiam infimæ conditionis, merentur de congruo conjugium Regis humani: si enim virtutes morales merentur de condigno felicitatem naturalem, cuius vix particula est dignitas re-gia, quidni de congruo mereantur conjugium Re-gis? Verum, quidquid sit de hoc, si opera mora-lia talis puellæ non sunt meritum de congruo, etiam illis neganda est omnis alia congruitas præ-terquam Removens prohibens.

783. DICO ergo. Congruïtatem ipsam-que laudabilitatem quâ talem operam moralium naturalium, ante fidem factorum, habere se ut Removens prohibens in ordine ad consequen-dam elevationem per auxilium supernaturale fi-dei. Pro legitimo Conclusionis intellectu.

Notandum 1. Impedimenta prohibentia pro-ductionem alicujus effectûs, non semper eodem modo obstat, ac proinde non semper eodem modo esse removenda; sed modo diverso, pro diversitate modi quo obstant. Nam primò, ali-qua obstant secundum se spectata, & secundum suam existentiam, ita ut effectus non sit compos-sibilis, saltem naturaliter, cum tali existentia, ac proinde tale impedimentum debet simpliciter & secundum suam existentiam removeri per sui ne-gationem, sic v.g. agens fortius est impedinen-tum effectûs physici, ac proinde pro priori natu-ræ requiritur negatio talis agentis fortioris, & illa negatio vocatur Removens prohibens. Alia verò impedimenta sunt, quæ non obstant secun-dum suam entitatem & existentiam (immò obstant sæpè antequam habeant ullam existentiam) sed obstant in ordine ad æstimationem agentis ex in-tentione,

tentione, hoc est, sunt talia quæ absterrent agens ab aliqua operatione. Hæc porro impedimenta non semper debent removeri secundum se, & quoad existentiam, sed possunt alio modo removeri, nimirum in ordine ad æstimationem illius agentis, per positionem alicujus quod efficit, ut illa res non amplius ita absterreat, sicut absterrebat, si illud aliud positum non esset. Declaratur in exemplo. Malitia peccati est res Deo adeo exosa, ut in actu primo vehementer absterreat Deum à permissione illius, adeo ut Deus illud permittere non posset, nisi posset inde majus bonum elicere. Illa autem conducibilitas peccati ad majus bonum, non potest villo modo esse motivum alliciens ad procurandum peccatum, ut lib. 1. de Prædest. probatum est, & docent Fasolus, Arrubal, Lugo, alij. Nihilominus illa ipsa conducibilitas habet defacto rationem *Removentis prohibens*, non quod removeat ipsam entitatem peccati aut malitiam moralem, immò hanc essentialiter supponit, & cum illa identificatur, sed quod removeat malitiam peccati in ordine ad æstimationem Dei; hoc est, quod faciat, ut Deus non tantopere (nostro concipiendi modo) absterreatur à permitiendo peccato, ut ibid. explicatum est.

784. Notandum 2. Hominem, qui per peccatum Originale perdidit beneficium primæ elevationis, redditum esse positive indignum secundâ elevatione, adeo ut meritis Christi opus fuerit ad secundam elevationem obtinendam: quæ tamen merita non tollunt in ordine ad æstimationem Dei, indignitatem illam peccati originalis omnino & totaliter. nam defacto plurimi non eleantur actualiter, & carentia hujus elevationis est pœna peccati originalis: ergo peccatum Originale est defacto impedimentum secundæ elevationis in illis hominibus.

785. Notandum 3. Indignitatem ad alicujus favoris consecutionem, suscipere magis & minus: nam qui plura habet peccata, est magis indignus, tamen ille, qui vel vnicum habet, sit simpliciter indignus: item ex duobus habentibus æqualia peccata, ille est minus indignus, qui insuper habet aliqua bona opera moralia, sive supernaturalia, sive naturalia, quæ proinde licet non faciant simpliciter ex indigno dignum, nec etiam villo modo minuunt physicè indignitatem, quia non tollunt peccatum, minuunt tamen in æstimatione apud Deum ipsam indignitatem, seu, faciunt ex magis indigno minus indignum quoad æstimationem, & in ordine ad negandos vel concedendos favores, quatenus faciunt, ut illa indignitas minus absterreat Deum à benefaciendo.

Confirmatur. Si enim Gratia se accommodat Naturæ, ita ut propter perfectiones naturales phylicas majores, si cætera sint paria, diversa quoque dona supernaturalia distribuuntur, ut dictum est in tract. de Angelis, quidni opera naturalia moralia hoc habeant, ut cæteris paribus removeant in æstimatione Dei indignitatem ali-

quantulum, modo explicato? certum enim est, quod illa opera aliquo modo placeant Deo: ergo aggregatum ex homine cum talibus operibus minus displicet, quam aggregatum ex homine cum negatione talium operum.

786. Ex his emergit probatio & declaratio Conclusionis nostræ. Dicimus enim, in homine gentili non solum peccata personalia, sed etiam originale, esse impedimentum removibile, in ordine ad consequendam elevationem per gratiam supernaturalem, & beneficio hujus ad consequendam justificationem ab illis peccatis. Quia enim Gentilis aliquandiu servat totam legem præviter obligantem, & quantum in se est, amicitiam Dei naturalem, nolendo cum graviter offendere, talis, inquam, comparatur cum qui graviter peccant, est hoc ipso minus indignus, ut in terminis loquuntur Molina & Lessius: ergo in æstimatione Dei removeat peccatum originale etiam antedecenter ad justificationem hoc est, ut non ita absterreat ab elevatione proximi, ut absterrebat, si talibus operibus non esset repletum. Potuit ergo Deus pro arbitratu suo tamen ex meritis Christi certum terminum bonorum operum naturalium, quibus positus nolit amplius absterri à peccato originali, ut neget elevationem proximam, hoc est, auxilium intrinsecè supernaturale.

Pari modo, si Gentilis jam semel, interque peccasset, si tamen deinde serio proponeret emendationem vitæ, veriam speraret, cæpæ promereri bene vivendo aliquandiu finem, dubitandum non est, quod denique elevaretur, quia etiam personale peccatum est ita removibile. Et ita reipsa sentit Suarez. lib. 4. c. 17. n. 21.

Ex dictis colligitur, quàm verè dicere Augustinus lib. 1. ad Simplicianum c. 2. quod una electionem ad Gratiâ, nihil in nobis peccatis, nisi aut majus ingenium, aut humanæ disciplinæ, aut minora peccata. hæc enim talia sunt, quæ possunt modo dicto removeare peccata.

787. Objic. 1. Congruitas hucusque declarata non infert infallibilitatem effectus, sed nullum meritum de congruo infert infallibilitatem præmij: atqui est infallibiliter verum axioma, quod facienti quod in se est, Deus non denegat Gratiâ: ergo præter hanc congruentiam aliud fundamentum assignandum est, ex quo illius axiomatis veritas comprobetur. R. Fundamentum fuisse assignatum Controversiæ procedente, ubi probatum est, Deum defacto decessisse omnibus offerre auxilium sufficiens ad salutem. Congruentiam hujus Decreti assignat Card. Pallavicinus, n. 100. Si enim post peccatum originale natura humana non fuisset dempta, debuissent homines habere vires naturales phylicas ad vitandam pœnam æternam, immò verisimile est, quod ex Dei misericordia habuissent etiam vires morales. Si ergo fecissent multa opera bona naturalia, vique per ea promeruissent, ut Deus abrumperet illis vires

sicque auferret ex periculo committendi peccatum mortale, atque incurrendi poenam sensus. At, postquam Christus obtinuit iterum elevationem Naturae ad finem supernaturalem, lege infallibili constitutum est, ut nemo adultorum evitaret poenam inferni, quin consequeretur visionem supernaturalem Dei: & quoniam merita naturalia non extenduntur ad hanc, ideo neque possunt extendi ad evitacionem inferni. Vltimus, Christus Dominus utique noluit hoc suum beneficium aliquibus nocere, ne quidem per accidens; atqui noceret, si ij qui diu servarent naturaliter legem, nec possent amplius promereri evitacionem inferni per maturationem mortis, nec etiam ad auxilia supernaturalia consequenda disponi; dicendum proinde est, quod Christus impetraverit à Deo, ut quoties darentur illa bona opera naturalia, per quae posset quis in natura non reparata mereri evitacionem inferni, Deus ex meritis Christi daret gratiam sufficientem ad obtinendam evitacionem inferni, etiam ut connexam cum Beatitudine supernaturali: hoc autem fieri non potest nisi per auxilia supernaturalia, ut omnes fateantur: ergo congruum erat, ut Deus hac infallibiliter decerneret illis qui aliquandiu legem naturalem servarent.

788. Objic. 2. Aliqui SS. PP. videntur hanc infallibilem consecutionem auxiliorum supernaturalium per opera naturalia negare. R. cum P. Ariaga & Card. Pallavicino, SS. Patres negasse infallibilem consecutionem Gratiae Efficacis: disputabant enim contra Massilienses, qui volebant, ob merita naturalia dari infallibiliter Gratias Efficaces. Nos autem solum asserimus de auxilijs mortaliter sufficientibus, praescindendo ab efficacia & inefficacia.

789. Objici solet 3. canon. 4. Concilij Atraciani, dicentis: Si quis, ut à peccato purgemur, voluntates nostras Deum expectare contendit, resistit ipsi Spiritui Sancto. R. 1. Cum Suarez, ex verbis statim sequentibus intelligi, quod Concilium loquatur de actu seu desiderio justificationis supernaturali: ait enim, desiderium hoc nos habere per Spiritus S. infusionem. R. 2. Transmittendo sermonem esse de operibus naturalibus, Concilium tantum excludere velle ab illis operibus rationem meriti: non enim poterat Concilium negare omnem expectationem Dei: dicitur enim Apocal. 3. Ecce! sto ad ostium. Isa. 30. Expectat Dominus ut misereatur nostri. Isa. 5. Expectavi ut faceret vras. R. 3. Deum non expectare nostra opera naturalia univrsim, & in sensu Massiliensium, quasi essent conditio sine qua non. Jam supra enim monuimus, Deum multis conferre Gratiam supernaturalem absque talibus operibus praecedentibus, & hoc vel liberalissime, vel ob preces alicujus Sancti &c.

790. Objic. 4. Si opera naturalia dicto modo conducerent ad Justificationem, sequeretur, quod homo posset gloriari, quod seipsum discredidisset, & de suo haberet Justitiam. R. Negando

sequelam, quia hac ipsa opera naturalia non fierent sine Gratia per Christum: nam licet fierent sine gratia intrinsicè supernaturali, non tamen sine supernaturali extrinsicè: omne enim auxilium praebens sufficientiam moralem, & multò adhuc specialius omne auxilium efficax, est Gratia per Christum, quia in tantum conducit ad salutem, in quantum, ut diximus, ex meritis Christi annexa est illis operibus gratia intrinsicè supernaturalis: omne autem quod quomodocunque proximè conducit ad Gratiam supernaturalem, est ex Gratia per Christum. Sed contra hoc ipsum fundamentum nostrum,

791. Obijciunt aliqui illud ad Rom. 2. *Gentes quae legem non habent, naturaliter ea quae legis sunt, faciunt.* quibus verbis videtur excludi omnis gratia supernaturalis, etiam quoad modum, seu extrinsicè. S. Augustinus intellexit hunc locum de Gentilibus ad fidem conversis, quasi dicat S. Paulus, illos sine lege scripta, non tamen sine gratia facere ea quae sunt legis: & sic cessaret obiectio. Caterum communior est interpretatio aliorum PP. & Theologorum, S. Paulum loqui de Gentilibus necdum conversis, & huic interpretationi favent Pius V. & Gregorius XIII. damnantes propositionem Michaëlis Baij, asserentis, illos cum Pelagio sentire, qui dictum locum intelligunt tantum de Gentilibus, fidei gratiam non habentibus. Hac ergo interpretatione admittenda, R. 1. Hunc locum in sensu adversariorum plus probaturum esse, quam velint adversarii. Totius illius capitis argumentum est hoc. S. Paulus redarguit Judaeos, qui ex data sibi lege Scripta, Gentes condemnabant, eadem ipsi patrant; cum Deus unicuique redditurus sit juxta ipsius opera: & vult illos confundere, quod habentes legem scriptam eam tamen non servant, cum contra gentes ductu luminis naturae faciant ea quae Judaeis lex scripta praecipit. Quæro nunc ex adversariis; vel loquitur S. Paulus de operibus naturalibus facillimis (qualia sola putant adversarii posse fieri sine gratia per Christum) hoc est, quae sine gravi resistantia possunt fieri, vel etiam de difficilibus. Si primum, inepta & inanis est redargutio Judaeorum; responderent enim Paulo, se etiam leges facillimas observare, & tantum in difficillimis labi. Si dicant secundum, ut dicendum est, attento contextu, jam argumentum nimium probat. Nam nec adversarii audent concedere, posse graves tentationes vinci sine gratia per Christum. Nihil ergo nobis adversatur ille locus, quo S. Paulus ad summum voluit excludere per rō Naturaliter, actus quoad substantiam supernaturales.

Eodem modo intelligendus est alius locus ejusdem Apostoli ad Rom. 4. *Si Abraham ex operibus justificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum,* hoc est, non meretur premium supernaturale, ut explicat P. Cornelius. Idem sensus est illius apud Matth. 5. *Si diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis, nonne & publicani hoc faciunt:*

o o

792. Alius

792. Alius locus est, quem speciosius videntur adversarij, Proverb. 18. *Hominis est animam preparare, & Domini gubernare linguam.* sensus est, ut exponit P. Salazar & alij: hominis est facere propositum recte loquendi, & in hunc finem prae-cogitare quae dicturus sit; quod cum non sufficiat ad apte loquendum & persuadendum, opus est insuper, ut Deus linguam moderetur, & regat. Unde sic argumentatur. Propositum recte loquendi & praemeditatio illa, est actus honestus: sed hic potest fieri sine gratia per Christum: ergo &c. Minor probatur. Nam quando ex duobus operibus unum adscribitur homini, & alterum Deo, prius solet pertinere ad hominem secundum naturam spectatum; alioquin non esset ratio, cur unum potius quam alterum homini tribueretur. Hoc tamen argumentum ipsis adversarijs solvendum est. Nam illa gubernatio linguae, non est intrinsece supernaturalis, sed naturalis, non minus quam est gubernatio gressus, moderatio vocis in cantu, &c. Assignent ergo adversarij discrimen, cur haec moderatio potius adscribatur Deo, quam propositum bene loquendi, cum secundum illos utrumque sit pure naturale?

Re. Directe, ideo homini tribui propositum sic vel sic loquendi, Deo vero gubernationem ut verba sic vel sic proferantur, & non turbentur; quia quando duo effectus comparantur, quorum unus determinatur ab una causa, alter vero ab alia, unusquisque tribuitur illi causae, quae magis ad illum determinat: sic opera nostra libera non dicuntur fieri in nobis sine nobis, sed nobiscum: & quamvis sint opera Dei, recte tamen etiam dicuntur esse nostra, ut definit Tridentinum; cuius rationem damus; quia ultima determinatio provenit à nobis: contra illuminationes tribuuntur Deo potius quam nobis, & dicuntur fieri in nobis sine nobis; quia licet nos etiam physice & vitaliter influamus, determinatio tamen earum sit à Deo, non à nobis.

Pari modo, propositum recte, & ordinate loquendi, est actus, ad quem se voluntas determinat: quia tamen etiam hac determinatione posita, non raro fit, ut contra omne nostrum studium & diligentiam turbetur memoria, species intellectuales, motus linguae &c. ideo quod huiusmodi error omnino caveatur, Deo potius tribuendum est, qui posset permittere huiusmodi turbationes, vel ipsemet causare, prout causavit in lingua Balaam, Numer. 23. qui cum animo destinasset Maledicere Israël, Deus ejus linguam ita flexit, ut Benediceret.

Hanc explicationem ita à me conceptam, reperi postmodum approbatam à P. Cornelio à Lapide, magisque illustratam, & auctoritate Rabinorum, ac ex ipso textu Hebraeo confirmatam.

Advertit insuper P. Cornelius, Pelagianos hoc textu abusos esse ad suum errorem tuendum, quasi sensus esset: Hominis est inchoare bonum, sed Dei est illud complere: quibus obviatur S. Au-

gustinus, & illum textum mystice intelligens, lib. 2. contra duas Epist. Pelag. ad Bonif. ita locum interpretatur, ut planè stet pro nostra sententia. Ideo, inquit, scriptum est: Hominis est prae- parare cor; non tamen sine adiutorio Dei, qui tangit cor, (ecce! quoddam pravia cognitio, quae tangitur, & dicitur adiutorium Dei:.) Homo preparat cor in responsione autem linguae, id est, in eo quod prae- parat cordi lingua divina responderet, nihil operis habet homo: nam sicut dictum est: hominis est prae- parare cor, & à Domino responsio linguae, ita etiam dictum est aperire os, & implebo illud Ps. 80. Quia- vis enim nisi adjuvante illo sine quo nihil possumus fa- cere. Jo. 15. os non possumus aperire, tamen nos aperi- mus illius adiutorio, & opere nostro: nam quid est, prae- parare cor, & os aperire, nisi voluntatem parare? & tamen in eisdem literis legitur: Praeparatus vo- luntas à Domino. & labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam. Et infra. Quia- propter multa facit Deus in homine bona, quae non fa- cit homo, nulla autem facit homo, quae non facit Deus, ut faciat homo.

CONTROVERSIA VI.

Utrum ratione Indolis & Complexionis Naturalis, secluso omni extrinseco, unus sit melius dispositus ad bonum usum Gratiae, quam alius.

793. Videri posset haec quaestio supervacua, cum omnes supponant partem animativam, & nemo unquam in dubium vocaret, excepto P. Martino Esparza, qui hoc sensu communi adeo non movetur, ut in fine quaestiones 45. de Passionibus pronuntiet, eos solum partem affirmativam supponere indubitatam, qui ad per- ca, maximeque obvia respicientes, facile, ut ait Philosophus, de rebus pronuntiant. Quare enimvero, inquit, infinitus est numerus, sed infinitus contemnendus, ut habetur Ecclesiasticus 1. v. 15. Sapientes vero, uti nullos habuimus, quos sequeremur in hac quaestione, ita nulli sunt, quod sciam, qui contradicant. Ita hic auctor.

Proponit ipse auctor pro parte affirmativa quindecim argumenta, & taretur, quod propter haec argumenta ponderata, communis hominum persuasio sit, Bonam indolem, & passionibus naturaliter temperatas, esse magnum quoddam donum Dei, & plurimum conferre ad felicem exitum, & ad laudabilem totius vitae progressum. Contra hos omnes fert deinde censuram relatam. Videamus argumenta huius auctoris, quanti ponderis sint ad invertendum sensum communem. Deinde, an nullus sapiens illi contradixerit.

794. Itaque P. Esparza supponit pro fundamento, primò, quod in ordine ad spem par- ticularum vitae aeternae vel consequendae vel amittendae, sint planè paria sequentia extrema 1. Pe- riculum peccandi, & tantumdem spei bene ope- randi